

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 23 februari 1928 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om en allmän revision av folkförbundets akt.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 184, har herr *Lindhagen* hemställt, »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära övervägande av svenskt initiativ till en allmän revision av folkförbundets akt i syfte att dess idéinnehåll må bättre motsvara förbundets ideella uppgift.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Redan vid 1924 års riksdag framförde herr *Lindhagen* en serie motioner i första kammaren (nr 146—155) med i huvudsak samma syfte som i den nu ifrågavarande, nämligen åstadkommandet av svenskt initiativ till en revision av Nationernas förbunds akt, så att därigenom dess idéinnehåll måtte bättre motsvara förbundets ideella uppgift. De riktlinjer, efter vilka en sådan revision skulle ske, uppdragas i nu förevarande motion uti en rad punkter, vilkas innehåll till det mesta motsvarar vad i de olika motionerna vid 1924 års riksdag angavs såsom önskvärda förändringar i Nationernas förbunds akt.

Utskottet förklarade 1924 i sitt utlåtande (nr 11) över dessa motioner, att utskottet i den framställning, som låg till grund för motionärens förslag, återfann mycket av den tankegång, som varit bestämmande för Sveriges ställning till och inom Nationernas förbund. I vissa andra delar hade motionären berört önskemål beträffande förbundet, om vilka riksdagen vid andra tillfällen samlat sig. Utskottet kunde därför i vissa delar ansluta sig till de allmänna syften, som legat till grund för framställningen. Vid närmare granskning av de olika förslagen fann emellertid utskottet intet av dessa vara av den beskaffenhet, att ett initiativ från riksdagens sida i den form, motionären önskade, vore lämpligt. I den mån riksdagen icke redan givit uttryck åt sin uppfattning om de särskilda spörsmålen, vore dessa av den beskaffenhet, att ett svenskt initiativ knappast kunde främja vad man önskade; och det kunde förväntas, att Kungl. Maj:t, om ett dylikt initiativ vore

lämpligt, framförde saken. Konstitutionsutskottets hemställan om avslag å samtliga motionerna bifölls av båda kamrarna.

I tre motioner i första kammaren (nr 170—172) vid 1925 års riksdag framförde herr Lindhagen vissa av de året förut behandlade spörsmålen, nämligen rörande nationernas självbestämningsrätt och förhållandet mellan österns och västerns folk med mera, men blevo motionerna på konstitutionsutskottets hemställan (utlåtande nr 8) av riksdagen avslagna.

Vid 1926 års riksdag väckte herr Lindhagen ånyo en motion (nr 103), däri likaledes framfördes vissa av de år 1924 framställda önskemålen beträffande ändring i Nationernas förbunds akt, nämligen 1) att i denna akt skulle klart uttalas, att förbundets mål vore krigsväsendets fullständiga avrustning, samt framhållas befogenheten och värdet av enskilda medlemmars avrustning, såsom en förebild och förberedelse av den allmänna avrustningen, 2) att bestämmelserna angående de s. k. ekonomiska och militära sanktionerna skulle utgå ur akten samt 3) att däri infördes bestämmelse därom, att nationernas självbestämningsrätt icke finge betraktas som en inre angelägenhet för den härskande staten utan måste vara en internationell rättsfråga.

Utskottet hemställde (utlåtande nr 5) om avslag å motionen, vilken hemställan av kamrarna bifölls. I sitt utlåtande yttrade utskottet följande:

»Vad beträffar det under punkt 1) framställda yrkandet bör framhållas, att Sverige alltsedan sitt inträde i Nationernas förbund sökt medverka vid det arbete för universell och effektiv begränsning av de nationella rustningarna, varom förbundsaktens art. 8 talar. Detta arbete bör utan tvivel fullföljas, varemot ett svenskt initiativ, som direkt åsyftar allmän avrustning, i närvarande läge ej bör ifrågakomma. Särskilt vill utskottet betona, att denna fråga icke lär kunna lösas annorledes än i samband med skapande av garantier för de till förbundet anslutna staternas trygghet, ett spörsmål, som i motionen icke beröres.

I fråga om yrkandet under punkt 2), enligt vilket bestämmelserna om s. k. militära och ekonomiska sanktioner borde utgå ur förbundsakten, bör erinras om att man från svensk sida sökt möjliggöra, att de förpliktelser, som enligt ifrågavarande bestämmelser åligga förbundets medlemmar, icke må bliva mera betungande än som kan anses skäligt med hänsyn till den trygghet, som genom förbundet beredes. Att helt borttaga dessa stadganden lär emellertid ej rimligtvis kunna komma i fråga; såvida förbundet överhuvud skall kunna verka för sina syften, måste vissa maktmedel stå detsamma till buds.

Vad slutligen beträffar det under punkt 3) anförda önskemålet synes detta vara alltför oklart och obestämt angivet för att kunna tjäna till utgångspunkt för praktiskt handlande.»

De av motionären i år framförda förslagen om ändring i folkförbundsakten äro sålunda i de flesta delar tidigare av honom framställda. Det nya

moment, som i årets motion kommer till synes, torde huvudsakligen vara kravet på motionsrätt till förbundet för de olika staternas parlament, och deras särskilda kamrar ävensom för fredsorganisationer och andra korporationer, som ansåges böra tilläggas en sådan rätt, samt i viss omfattning även för minoriteter inom sådana motionsberättigade institutioner.

Utskottet finner icke anledning frångå sin vid tidigare tillfällen uttalade uppfattning angående de av motionären framställda förslagen, som förut varit under utskottets omprövning. Vad särskilt beträffar motionärens förslag angående främjande av en allmän avrustning samt avskaffande av de s. k. militära och ekonomiska sanktionerna får utskottet hänvisa till sitt ovan citerade utlåtande år 1926. Sedan detta utlåtande avgavs har Sverige fortsatt att arbeta för den allmänna nedrustningen såväl inom den s. k. förberedande nedrustningskommissionen som vid förbundsförsamlingens möten.

Utskottet vill understryka, att förevarande motion närmast åsyftar endast en ändring av folkförbundsakten, och detta ur synpunkten av att denna akt, som motionären uttrycker sig, »utgör ett idéprogram och icke en vanlig författning, som skall i det dagliga livet efterlevas». Nationernas förbunds församling har emellertid redan vid upprepade tillfällen givit sin principiella anslutning till åtskilliga av de synpunkter, vilka motionären önskar införda i förbundsakten. Det förefaller utskottet, som om föga stode att vinna genom antagandet av ytterligare allmänna programförklaringar vid förbundsförsamlingens möten eller genom inskrivandet av ytterligare abstrakta principuttalanden i förbundsakten på sätt motionären begärt.

Vad vidkommer motionärens förslag om motionsrätt för de särskilda staternas parlament och andra i motionen antydda organisationer finner utskottet vad motionären härutinnan föreslagit icke böra föranleda någon riksdagens framställning.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 februari 1928.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar von Geijer, Strömberg*), Thulin, David Bergström, Adolf Dahl, G. W. Hansson, Stendahl, Vennerström*), Isak Svensson, Sävström, Borg, Bäckström, Hallén, Andersson i Igelboda, Pehrsson i Göteborg*), Karlsson i Vadstena, Björkman*), Forssell och Svensson i Grönvik.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.